

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΕΛΕΥΘΕΡΝΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

ΤΟΜΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ
ΡΕΘΥΜΝΟ 2012

«Από μικρή ήθελα να ήμουν αγόρι»

Ιωάννα Βεριγάκη⁴⁸

Περίληψη

Η περίπτωση της Μαρίας αναδύει το ερώτημα του φύλου στην ψυχανάλυση. Σύμφωνα με τη βιολογία, οι διαφορές στο φύλο στο ανθρώπινο είδος εδράζονται στην ανατομία και τη φυσιολογία. Αντιθέτως, η ψυχαναλυτική πρακτική μας βεβαιώνει πως η σχέση του ανθρώπου, ως υποκειμένου της γλώσσας, προς το φύλο του δεν καθορίζεται από τα δεδομένα της ανατομίας. Καθώς δεν υπάρχει ένας παγκόσμιος κανόνας, ένας οδηγός που ορίζει τη σχέση ανάμεσα στον άνδρα και τη γυναίκα, το υποκείμενο είτε νευρωτικό, είτε ψυχωτικό, είτε διαστροφικό πρέπει να εφεύρει μια λύση στην προσπάθειά του να αποδεχθεί μια θέση ως προς το φύλο.

Η Μαρία δεν έχει εγγραφεί στη φαλλική λειτουργία. Χωρίς το νόμο του σημαίνοντος το σώμα της Μαρίας χάνει την υπόσταση του, κατακλύζεται από την ενόρμηση. Η Μαρία αναζητάει μια ικανοποίηση χωρίς όρια, που συναντά την ενόρμηση του θανάτου. Το αλκοόλ και οι ουσίες δεν ανάγονται εδώ σε αντικείμενο «αίτιο της επιθυμίας» αλλά σε αντικείμενο «αίτιο της απόλαυσης» του υποκειμένου, μιας απόλαυσης που δεν περνάει από το σώμα του Άλλου ως σεξουαλικό σώμα.

Η Μαρία δεν επιτελεί μια διαφοροποίηση των δύο φύλων, απορρίπτει το φύλο της. Δεν ταυτίζεται συμβολικά με τις γυναίκες ή τους άνδρες αλλά χαρακτηρίζεται από μια αστάθεια στη σεξουαλική της ζωή. Το αλκοόλ τη βοηθάει να συναναστρέφεται με άνδρες, στηρίγματα των φαντασιακών ταυτίσεών της και να διαπραγματεύεται κατά αυτόν τον τρόπο τη σεξουαλική της ταυτότητα. Με το αλκοόλ μπορεί να εντάσσεται «στην παρέα των ανδρών» και να συνάπτει κοινωνικό δεσμό με τον Άλλο. Το αλκοόλ και οι ουσίες επομένως λειτουργούν για τη Μαρία ως μέσο για να διαχειρισθεί τις συνέπειες της διάκλεισης του Ονόματος του Πατέρα. Τα παραπάνω γίνονται ο μοναδικός παρτενέρ που της επιτρέπει να έρθει αντιμέτωπη με το αδιέξοδο της σχέσης με τον Άλλο, έναν Άλλο της σεξουαλικότητας.

Λέξεις Κλειδιά: αλκοόλ, χρήση ναρκωτικών ουσιών, ψύχωση, κοινωνικός δεσμός, φαντασιακή ταύτιση, σώμα, σεξουαλική ταυτότητα, τρανσεξουαλισμός

⁴⁸ Η Ιωάννα Βεριγάκη είναι κλινική ψυχολόγος-ψυχαναλύτρια, μέλος της New Lacanian School και της Association Mondiale de Psychanalyse, ψυχολόγος στο Ειδικό Γυμνάσιο Ηρακλείου και εργαστηριακός Συνεργάτης στο Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του Τ.Ε.Ι. Ηρακλείου Κρήτης, Διεύθυνση: Κωνσταντινίδη 43 Ηράκλειο Κρήτης, Τ.Κ. 71306, Τηλέφωνο: 6976282432 & 2810 330843, e-mail: verigaki@yahoo.gr

Ατομικό Ιστορικό

Η Μαρία είναι μια γυναίκα άγαμη, γύρω στα 45, που ήρθε να με δει για το σοβαρό πρόβλημα που έχει με το αλκοόλ. Κατάγεται από μια φτωχή αγροτική οικογένεια και μεγάλωσε με τους γονείς της σε ένα χωριό, μέχρι την ηλικία των 20 ετών. Έζησε κατόπιν κάποια χρόνια στην Αθήνα και πρόσφατα μετακόμισε στην Κρήτη για να περιορίσει την χρήση αλκοόλ, η οποία αυξήθηκε από τότε που ζει στην Αθήνα.

Έχει μια αδερφή δύο χρόνια μεγαλύτερη η οποία παντρεύτηκε σε μικρή ηλικία για να ξεφύγει από το αυστηρό οικογενειακό περιβάλλον. Ο αδερφός της, δύο χρόνια μικρότερος, έχει επίσης δημιουργήσει τη δική του οικογένεια. Αυτός μεγάλωσε με λιγότερες απαγορεύσεις από την οικογένεια σχετικά με τις εξόδους του, τη διασκέδασή του, την προσωπική του ζωή. Οι σχέσεις της Μαρίας με τα αδέρφια της περιγράφονται πλέον καλές. Στην παιδική της όμως ηλικία καυγάδιζε συχνά μαζί τους και τα χτυπούσε. «Ήμουν σε ένα σώμα με σώμα, σε μια εμπόλεμη κατάσταση με τον άλλο» αναφέρει χαρακτηριστικά, γεγονός που υποδεικνύει πως αυτό το υποκείμενο κατακλύζεται από νωρίς από μια απόλαυση του σώματος, την οποία προσπαθεί να οριοθετήσει μέσα από το ξύλο και τη σωματική βία.

Η γέννησή της δεν επενδύθηκε φαλλικά από την οικογένεια και από το μητρικό Άλλο: «Όταν γεννήθηκα όλοι στην οικογένεια περίμεναν αγόρι. Δεν με ήθελαν που ήμουν κορίτσι, κάποιες φορές αισθανόμουν πως η μητέρα μου δεν με ήθελε καθόλου» αναφέρει. Με έντονο κλάμα μιλάει για αυτό που της είναι το πιο ανυπόφορο, την έλλειψη αγάπης από τη μητέρα: «Δεν πήρα συναίσθημα από τους γονείς μου και αυτό με ακολουθεί πάντα. Η μητέρα μου ήταν σαν να έπαιζε με τα συναισθήματά μου. Αργότερα που αρρώστησε, έλεγε πως φταίω εγώ. Μου πέταξε δηλαδή στα μούτρα ό,τι μου έδωσε». Η Μαρία αισθάνεται πως δεν αποτέλεσε αντικείμενο αγάπης για τη μητέρα της. Η παρουσία της δεν έδινε ευχαρίστηση στη μητέρα, θεμελιώδες γεγονός

για ένα παιδί, η βάση για ό,τι αναπτύσσεται μεταξύ μητέρας και παιδιού, όπως αναφέρει ο Lacan (1994) στο τέταρτο σεμινάριό του.

Είναι παραδομένη σε ένα μητρικό καπρίτσιο μη ρυθμισμένο από ένα νόμο. Από τη μια η μητέρα της δίνει το δώρο της αγάπης – το γάλα για παράδειγμα που προσφέρει η μητέρα στο παιδί - και από την άλλη το αναιρεί, μην επιτρέποντας την εγγραφή του αντικειμένου, από πραγματικό ως συμβολικό, σε μια πρώτη μορφή δώρου ως ένδειξη αγάπης (Razavet, 2000).

Με τους γονείς της η Μαρία αναφέρει ότι «δεν υπήρχε επικοινωνία» και δεν εμπιστευόταν κανέναν: «Δεν είχαν την ικανότητα να με πλησιάσουν και να προσπαθήσουν να με καταλάβουν. Ο πατέρας μου ήταν *ανύπαρκτος* και η μητέρα δεν *επικοινωνούσε μαζί μου*. Μου μιλούσε μόνο για τα δικά της προβλήματα, *παραμερίζοντας εμάς, πράγμα ανυπόφορο για εμένα*». Διαπιστώνουμε από τη μια έναν πατέρα απόντα και από την άλλη ένα λανθάνον αίσθημα φανταστικής εγκατάλειψης από τον μητρικό Άλλο. Η μητέρα ως πρωταρχικό αντικείμενο, ως Άλλος του αιτήματος δεν είναι εκεί, δεν απαντά στο κάλεσμα του υποκειμένου. Σε προτεραιότητα είναι τα προβλήματα με το σύζυγό της. Δεν είναι, λοιπόν, διαθέσιμη ως μητέρα και η Μαρία δεν είναι στην επιθυμία της.

Η Μαρία περιγράφει *πως στην οικογένεια επικρατούσαν έντονοι καυγάδες μεταξύ των γονιών της που ενίοτε κατέληγαν σε ξυλοδαρμό μεταξύ τους*. Η μητέρα ζήλευε πολύ τον πατέρα ο οποίος φλέρταρε με άλλες γυναίκες. Η Μαρία παρενέβαινε συχνά για να χωρίσει τους γονείς της και «*καμιά φορά έτρωγε και καμιά ξυλιά κατά λάθος*». Επισημαίνει πως η ίδια βρισκόταν σε μια αντιπαλότητα προς το πρόσωπο του πατέρα, επειδή αυτός ήταν ο πιο δυνατός και χτυπούσε τη μητέρα. Από τα λεγόμενά της αντιλαμβανόμαστε ότι η Μαρία λειτουργεί μέσα από μια φαντασιακή δυαδική σχέση με τον πατέρα, θέλει να είναι «νικητής» όπως ο πατέρας της, θέλει να μοιάσει στο

σωματικά δυνατό πατέρα. Ταυτίζεται με μια εικόνα, με το Ιδεώδες Εγώ του «πατέρα-νικητή», κυρίαρχο άλλωστε σημαίνον στο λόγο της.

Οι καυγάδες των γονιών δημιουργούσαν *φόβο* στη Μαρία και παρέμειναν *αινιγματικοί* για αυτήν, «δεν μπορούσα να έχω ένα λογικό συμπέρασμα, δεν καταλάβαινα» λέει η ίδια, γεγονός που μας οδηγεί να υποθέσουμε την απουσία της φαλλικής σημασιοδότησης που θα έδινε ένα νόημα και μια εξήγηση σε αυτό που παρέμεινε για τη Μαρία αινιγματικό (Maleval, 2000).

Δημιουργώντας κοινωνικό δεσμό

Η Μαρία έκανε στο παρελθόν συστηματικά χρήση ναρκωτικών ουσιών την οποία σήμερα έχει περιορίσει αρκετά. Οι περιγραφές της για τη χρήση μάς οδηγούν σε μια σημαντική διαπίστωση: η χρήση ουσιών γινόταν πάντα με παρουσία ανδρών. Συγκεκριμένα:

- Σε ηλικία 15 ετών αρχίζει χρήση ινδικής κάνναβης, αλκοόλ και βαρβιτουρικών χαπιών. Άρχισε τη χρήση χασίς με έναν άνδρα μερικά χρόνια μεγαλύτερο από αυτήν με τον οποίο είχε σχέση. Σε αυτήν την ηλικία άρχισε να φεύγει κρυφά τα βράδια από το σπίτι για να διασκεδάσει. Αυτή η συμπεριφορά ήταν η αντίδρασή της απέναντι στις απαγορεύσεις και τα «μη» που της έβαζε η οικογένεια, μια προσπάθεια υπέρβασης κάθε συμβολικού νόμου.
- Σε ηλικία 21 ετών ξεκινάει τη χρήση ηρωίνης. Είχε ήδη μετακομίσει στην Αθήνα. Ξεκίνησε την ηρωίνη μέσω της γνωριμίας της με δύο άνδρες που ήταν τοξικομανείς. Η ίδια εξηγεί πως ξεκίνησε την ηρωίνη για να νιώσει «πως είναι η μαστούρα της πρέζας ή της κόκας». «Ήθελα να μάθω τι δίνει. Ήθελα να αισθανθώ αλλιώς, δεν αισθανόμουν καλά με αυτά που συνέβαιναν στο σπίτι μου». Όταν μετακόμισε στην Αθήνα αυξήθηκε και η κατάχρηση αλκοόλ που

έκανε γιατί εκεί ένιωθε ελεύθερη από την οικογένειά της και το έριξε στην «ασυδοσία».

- Λίγα χρόνια μετά απευθύνθηκε στην Κοινότητα του ΚΕΘΕΑ. Παρακολούθησε πρόγραμμα απεξάρτησης για ενάμιση χρόνο. *Από τότε σταμάτησε την ηρωίνη.*
- Μετά από μερικά χρόνια υποτροπίασε με χρήση χασίς, γεγονός που την κούρασε καθώς την έκανε καχύποπτη και επιθετική, όπως αναφέρει.
- Συνεχίζει μέχρι σήμερα το αλκοόλ και την περιστασιακή χρήση κοκαΐνης με «μυτιές».

Η ίδια αναφέρει ότι δεν είναι τα στερητικά συμπτώματα που τη δυσκολεύουν να ελαττώσει το ποτό, πως δε χαρακτηρίζει το εαυτό της ως αλκοολική και εξηγεί: «Χρησιμοποιώ το αλκοόλ, το χρησιμοποιώ για να νοιώσω καλά είτε όταν έχω οικονομικές δυσκολίες είτε όταν διαπιστώνω ότι οι άνθρωποι δεν είναι ειλικρινείς απέναντί μου». Σε αυτό το σημείο αναφέρεται στην έντονη καχυποψία που τη χαρακτηρίζει, καχυποψία την οποία μπορούμε να αποδώσουμε σε μια διαταραχή, ήπιου βαθμού, στο ιδεατό περιεχόμενο της σκέψης, με ιδέες διωκτικού τύπου (παρανοϊκό ιδεασμό).

Η χρήση αλκοόλ *την οδηγεί να συναναστρέφεται με παρέες αντρών*. Πίνει πάντα με παρέα ανδρών και αποφεύγει να πίνει μόνη της γιατί «τότε μπαίνει σε σενάρια παρανοϊκά», όπως λέει. Με παρέα τους άνδρες αισθάνεται ότι και η ίδια συμπεριφέρεται ως άνδρας, κάτι που πάντα της άρεσε. Επισημαίνει ότι δεν έχει γυναίκες φίλες γιατί δεν θέλει, δεν της αρέσει ο πονηρός τρόπος που σκέπτονται, είναι πιο καχύποπτη μαζί τους. Μπορούμε λοιπόν να υποθέσουμε ότι οι γυναίκες παραπέμπουν στην κακόβουλη φιγούρα του μητρικού Άλλου.

Από τα λεγόμενά της διαπιστώνουμε ότι το αλκοόλ και γενικότερα η χρήση ουσιών είναι ένα μέσο για αυτήν να αναπτύσσει κοινωνικούς δεσμούς, να βρίσκει ένα

χώρο να εντάσσεται. *Η χρήση ουσιών την οδηγεί να συμπεριφέρεται ως άνδρας και την τοποθετεί σε μια θέση φαντασιακής ταύτισης από την πλευρά των ανδρών.*

Άλλωστε, σε μια τέτοια ταύτιση με τους άνδρες παραπέμπει και η εξωτερική της εμφάνιση, εμφάνιση που χαρακτηρίζεται από ένα «ουδέτερο» στυλ ντυσίματος, χωρίς να τονίζει τα γυναικεία της εξωτερικά χαρακτηριστικά. Για παράδειγμα, έχει πάντα κοντά μαλλιά, φοράει μόνο παντελόνια και σπορ παπούτσια. Το ύφος της, όπως σχολιάζει και η ίδια, είναι περισσότερο ανδρικό. Στολίζει πολύ το σώμα της με κοσμήματα εκ των οποίων κάποια από αυτά τα τοποθετεί σε ασυνήθιστα μέρη, όπως δαχτυλίδια στα δάχτυλα των ποδιών, ή κοσμήματα που προϋποθέτουν διάφορα τρυπήματα του σώματος. Προκειμένου να ενώσει τα μέρη του σώματός της και να αποκτήσει ένα σώμα. Διακρίνουμε επίσης εδώ, την προσπάθειά της να εστιάσει την απόλαυση του σώματος σε ένα μέρος του, ίσως μια προσπάθεια «ψευδο-εξόρυξης» του αντικειμένου *α*, του υπόλοιπου δηλαδή της σχέσης του υποκειμένου με τον Άλλο που «ντύνεται», παίρνει μορφή με το μερικό αντικείμενο.

Ένα σώμα εκτός ορίων

Η Μαρία καθημερινά πίνει πολύ αλκοόλ και όταν βρίσκεται σε κατάσταση αλκοολικής μέθης *εμπλέκεται σε καυγάδες και επιτίθεται* λεκτικά και σωματικά στους άλλους. Καταλήγει συχνά να διαπληκτίζεται, να πιάνεται στα χέρια με τους άλλους, να κάνει σεξ με κάποιον, χωρίς να θυμάται τίποτα από όλα αυτά την επόμενη μέρα, πράγμα που δεν της είναι ευχάριστο όταν περνάει η επήρεια του ποτού. Η Μαρία δεν επιλέγει ερωτικούς συντρόφους με βάση τη φαντασίωση και την επιθυμία αλλά δίνεται στους άνδρες σαν να είναι ένα σώμα-αντικείμενο.

Βλέπουμε εδώ την κυριαρχία του φαντασιακού που αρθρώνεται με το πραγματικό, τη βία και τα περάσματα στη πράξη (*βίαιες διαπράξεις*). Η Μαρία

περιγράφει: «πίνω μέχρι να γίνω λιώμα, θέλω να γίνω λιώμα και την επόμενη μέρα αναρωτιέμαι τι έγινε, τι έκανα και δεν το θυμάμαι. Θέλω έτσι να φτάσω σε μια κατάσταση να μη με νοιάζει τίποτε. Μπαίνω σε μια φάση αδιαφορίας και κάνω ό,τι γουστάρω. Για το λόγο αυτό ξεκίνησα τα ναρκωτικά. Όταν είμαι υπό την επήρεια ουσίας, εγώ δεν υπάρχω κάπου εκεί. Αφήνω το σώμα να λειτουργήσει σε ζωώδη κατάσταση, εκτός ορίων. Το σώμα λειτουργεί χωρίς τη σκέψη, δεν υπάρχει συνείδηση, αλλά κυριαρχεί το σώμα. Είναι μια κατάσταση που έχω μάθει από τα 15 μου χρόνια».

Το ερώτημα της υπόστασης και της απόλαυσης του σώματος είναι ένα σημαντικό ερώτημα για τη Μαρία. Όπως γνωρίζουμε το γλωσσικό σύστημα, το σώμα του συμβολικού έρχεται να δώσει υπόσταση στη σάρκα, να οριοθετήσει την ενόρμηση, να επιτρέψει στο υποκείμενο να έχει ένα σώμα. Στην περίπτωσή μας βλέπουμε πως το εγχείρημα του ευνουχισμού στο σώμα της Μαρίας δεν έχει πραγματοποιηθεί ώστε να θέσει ένα όριο στην απόλαυση και ότι αυτό που κυριαρχεί είναι η ενόρμηση. Η Μαρία λοιπόν *δεν έχει ένα σώμα.*, «είναι ένα σώμα». Κατακλύζεται από την απόλαυση και οδηγείται σε καταστάσεις εκτός ορίων, μέσω της χρήσης του αλκοόλ, των ναρκωτικών, των καυγάδων που εμπλέκεται, της συνεχούς εναλλαγής ερωτικών συντρόφων όπου καταλήγει να ενσαρκώνει ένα αντικείμενο-απόρριμμα, να επαναλαμβάνει λοιπόν τη ριζική για αυτήν θέση μιας φαντασιακής εγκατάλειψης του Άλλου.

Η Μαρία χωρίς το στήριγμα του πατρικού νόμου βρίσκεται σε ένα αδύναμο περιθώριο απέναντι στη μητρική επιθυμία και την επιθυμία των άλλων (Lacan, 1981). Υπόκειται θα λέγαμε «στην πρωτοβουλία του Άλλου», όπως το αποδεικνύει η συχνή εναλλαγή σεξουαλικών συντρόφων. Πρόκειται για μια εναλλαγή που δεν γίνεται μέσα από την επιθυμία αλλά μέσω της απόλαυσης, εφ' όσον όταν «η επιθυμία της μητέρας δεν είναι συμβολοποιημένη το υποκείμενο συναντά την επιθυμία του Άλλου ως θέληση απόλαυση χωρίς όρια» (Maleval, 2000, p. 91). Δεν υπάρχει εδώ μια εξιδανίκευση του

αντικειμένου αγάπης αλλά μια σειρά ερωτικών συντρόφων, που διαδέχεται ο ένας τον άλλο ως αντικείμενα απόλαυσης.

Με αυτήν τη θανατηφόρα απόλαυση συνδέεται και η συναισθηματική της μεταβλητότητα, με συχνές περιόδους, όπου κυριαρχεί το καταθλιπτικό συναίσθημα. Κατά τις περιόδους αυτές πηγαίνει με δυσκολία στην εργασία της και όταν επιστρέφει στο σπίτι περνάει την υπόλοιπη ημέρα στο κρεβάτι. «Αφήνομαι σε αυτήν την κατάσταση, σέρνομαι μέχρι να λιώσω» σχολιάζει υποδηλώνοντας την κυριαρχία της ενόρμησης θανάτου.

Η ίδια επισημαίνει ότι η συναισθηματική της διάθεση αλλάζει ανάλογα με τη συναισθηματική αναγνώριση που παίρνει ή δεν παίρνει από τους άλλους. Αυτή η μεταβλητότητα της διάθεσης *εκδηλώθηκε αρχικά όταν σταμάτησε τη χρήση ναρκωτικών ουσιών* καθώς τότε *«άρχισε να έχει την αίσθηση μιας πραγματικότητας η οποία δε της άρεσε»*. Από τα παραπάνω μπορούμε να υποθέσουμε πως το ανυπόφορο για τη Μαρία συνδέεται με την απουσία μιας φαλλοποιημένης θέσης στην επιθυμία του Άλλου, της μητέρας, πράγμα που επιβεβαιώνει τη διαπίστωση του Lacan πως η χρήση ουσιών δεν είναι μόνο απόλαυση, αλλά είναι μια απόλαυση που χρησιμοποιείται ως άμυνα, με την έννοια ότι το υποκείμενο αμύνεται ενώπιον του ανυπόφορου πραγματικού (Maleval, 2000).

Η σχέση με το Άλλο φύλο

Οι σχέσεις της Μαρίας με τους άνδρες είναι ευμετάβλητες και ασταθείς. Φοβάται τη δέσμευση, τις ευθύνες και τις υποχρεώσεις μιας σταθερής σχέσης. Όλες τις σχέσεις που συνάπτει τις κάνει μέσα από τις ουσίες, εκτός μιας σχέσης που είχε κατά την διάρκεια παρακολούθησης του προγράμματος απεξάρτησης στο ΚΕΘΕΑ. *Χρειάζεται επίσης να επισημάνουμε ότι στο παρελθόν είχε παράλληλα με τις ετεροφυλικές*

της σχέσεις και ομοφυλοφιλικές. Σε αυτές τις ομοφυλοφιλικές σχέσεις, σχολιάζει η ίδια, λειτουργούσε σαν να είχε μια θέση άνδρα.

Στο παρελθόν ξεκινούσε τις σχέσεις με τους άνδρες μόνο μέσω της χρήσης ινδικής κάνναβης, ενώ τώρα μόνο όταν έχει πειί αλκοόλ. Η χρήση ουσιών επομένως της επιτρέπει να αποφύγει να έρθει αντιμέτωπη με το πρόβλημα της σεξουαλικότητας.

Η Μαρία επισημαίνει πως από παιδί ήθελε να γίνει άνδρας και συμπεριφερόταν σαν αγόρι: «Ήθελα πάντα να ήμουν κάποιος άλλος». Καθοριστικό ρόλο σε όλα αυτά έπαιξε ο λόγος του πατέρα που όταν η Μαρία ήταν παιδί, της έλεγε πως έπρεπε να είχε γεννηθεί αγόρι. Της μιλούσε πάντα σαν «άντρας προς άντρα». Τα λόγια αυτά του πατέρα μεγάλωναν τη σύγχυση που η Μαρία ήδη ένιωθε ως προς τη σεξουαλική της ταυτότητα.

Στο Δημοτικό σχολείο άρχισε να συμπεριφέρεται και να σκέπτεται «αγορίστικα». Άρχισε να διαπληκτίζεται με τα αγόρια και να βρίσκεται σε μια αντιπαλότητα μαζί τους. Εξ' άλλου, όλες οι διαπροσωπικές της σχέσεις σαν παιδί χαρακτηριζόταν από ευερεθιστικότητα και θυμό, κυρίως απέναντι σε ανδρικές φιγούρες. Θυμός που προφανώς αντλεί τις ρίζες του στη ναρκισσιστική σχέση με τον πρόσωπο του πατέρα, σχέση μη ρυθμισμένη από τη διαμεσολάβηση της συμβολικής διάστασης.

Η σκέψη στη νεαρή της ηλικία να προχωρήσει σε εγχείρηση αλλαγής φύλου, δηλαδή ένας πραγματικός αυτοακρωτηριασμός ως ψευδο-εξόρυξη του αντικειμένου, δεν πραγματοποιήθηκε λόγω της έντονης άρνησης του αδερφού της, τον οποίο αγαπάει πολύ. Η Μαρία, λοιπόν, τείνει να περάσει στο πραγματικό, να δώσει σάρκα και οστά, στο λόγο του πατέρα: «έπρεπε να είχες γεννηθεί αγόρι». Η άρνηση του αδερφού της και η αγάπη της για αυτόν, αγάπη που έρχεται να λειτουργήσει ως υποκατάστατο της πατρικής μεταφοράς, ήρθε να βάλει ένα φραγμό, ένα «όχι» σε μια καταστροφική

απόλαυση του σώματος, σε αντιδιαστολή με το λόγο του πατέρα που την επέτρεπε και συναινούσε σε αυτήν.

Το ερώτημα της σεξουαλικότητας χωρίς το στήριγμα της φαλλικής λειτουργίας είναι δύσκολο να απαντηθεί. Απαιτεί κατά κάποιο τρόπο μια επινόηση από την πλευρά του υποκειμένου. Η Μαρία είναι ένα παράδειγμα επιλογών συντρόφων, άνδρες ή γυναίκες, χωρίς τη χρήση της φαλλικής λειτουργίας (Maleval, 2000).

Η σεξουαλικότητά της δομείται μόνο πάνω σε φαντασιακές ταυτίσεις, χωρίς το στήριγμα της φαλλικής σημασίας. Για το λόγο αυτό παρατηρείται μια αστάθεια στη σεξουαλικότητά της. Διαπιστώνουμε πως οι επιλογές της αλλάζουν ανάλογα με τις περιστάσεις της ζωής. Υπάρχει μια ευθραυστότητα της θέσης της ως γυναίκα.

Θα λέγαμε πως η Μαρία είναι ένα υποκείμενο «εκτός φύλου, εκτός συμβολοποίησης της έλλειψης», που έχει μια ρευστότητα αναφορικά με τη σεξουαλική του ταυτότητα. Η Μαρία θέλει να διορθώσει την ανατομία του σώματος, θέλει να αλλάξει το όργανο γιατί, όπως επεσήμανε ο Lacan στο σεμινάριο του *Le séminaire livre XIX ... où pire*, είναι αυτό το όργανο στον τρανσεξουαλισμό που έχει σημασιοδοτηθεί αγόρι ή κορίτσι, καθώς το υποκείμενο έχει απορρίψει τη φαλλική απόλαυση (Lacan, 2012).

Πίσω από την εξουδετέρωση του οργάνου στόχος είναι ο φαλλός. «Εν τέλει είναι μια τρέλα γιατί δεν είναι το όργανο που απορρίπτει το υποκείμενο αλλά το σημαίνουν, ως σημαίνουν της σεξουαλικής απόλαυσης που είναι πολύ πραγματική για αυτό, μη συνδεδεμένη με το φαλλό» (Morel, 2000, p. 199). Αυτό που απαιτεί ο τρανσεξουαλιστής είναι ένας τρόπος ακρωτηριασμού στο όνομα της ελευθερίας να διαθέτει το σώμα του όπως θέλει.

Βρισκόμαστε λοιπόν ενώπιον μιας ψύχωσης χωρίς την ύπαρξη παραληρήματος ή στοιχειωδών φαινομένων ή διαταραχών του γλωσσικού συστήματος. Αυτό που μας

επιβεβαιώνει την ύπαρξη της ψυχωτικής δομής είναι η απόρριψη της λειτουργίας του φαλλού. Πως μπορούμε να κατευθύνουμε τη θεραπεία σε αυτήν την περίπτωση? Εκδηλώνοντας ένα ενδιαφέρον και μια φιλική προσοχή προς το υποκείμενο και αποφεύγοντας κάθε ερμηνεία της ενόρμησης, προσπαθούμε να αφήσουμε ένα χώρο για την εγκαθίδρυση της αγάπης της μεταβίβασης, αποσυνδεδεμένης όμως από κάθε επιθυμία και απόλαυση. Αναρωτιόμαστε εάν η μεταβίβαση μπορεί να ορθώσει ένα πλαίσιο στην ενόρμηση και να επιτρέψει σε αυτό το υποκείμενο την κατασκευή ενός ιδιαίτερου χαρακτηριστικού που θα επέτρεπε ένα αγκίστρωμα της θανατηφόρας απόλαυσης που το χαρακτηρίζει.

Βιβλιογραφία

- Lacan, J. (1981). *Le séminaire livre III, Les Psychoses 1955-1956*. Paris: Le Seuil.
- Lacan, J. (1994). *Le séminaire livre IV, La Relation d'objet 1956-1957*. Paris: Le Seuil.
- Lacan, J. (2012). *Le séminaire livre XIX...où pire 1971-1972*. Paris: Le Seuil.
- Lacan, J. (1977). *Le Séminaire XXII, RSI 1974-1975. Ornicar?*, 1-5.
- Lacan, J. (1966). *Les Écrits*. Paris: Le Seuil.
- Maleval, J. C. (2000). *La Forclusion du Nom-du-Père, Le concept et sa clinique*. Paris: Le Seuil.
- Morel, G. (2000). *Ambiguïtés sexuelles. Sexuation et psychose*. Paris: Antropos.
- Razavet, J. C. (2000). *De Freud à Lacan. Du roc de la castration au roc de la structure*. Paris: Oxalis.

I have wanted to be a boy since I was young

Ioanna Verigaki⁴⁹

Abstract

Maria's case study poses the question of gender in psychoanalysis. According to biology the human sexes are different between them as far as their anatomy and physiology are concerned. Psychoanalytic experience verifies that the relationship that humans have with their own sex as linguistic subjects is not determined by anatomy. Since there is no international rule, a guide that defines the relationship between a man and a woman. The subject, whether they are neurotic or psychotic or a pervert, they must invent a solution to try to find its place as far as the genders are concerned.

Maria has not been inscribed in the phallic function. Without the law of the signifier, Maria's body loses its substance; it gets overwhelmed by the impulse. Maria is looking for a limitless satisfaction that meets the impulse of death. Alcohol and various substances do not become the object «cause of desire» but they become the object «cause of jouissance» of the subject, a jouissance that does not pass through the body of the «Other» as sexual body.

Maria is not a differentiation of the two sexes, she rejects her sex. She does not identify herself symbolically with other women or men but she is characterised by being unstable in her sex life. Alcohol helps her to socialize with men, who serve as the props of her imaginary identifications and this way negotiate her sexual identity.

Alcohol helps her to become a member of «a company of men' and become socially connected with the Other. Alcohol and substances become, therefore, for Maria the medium through which she can cope with the consequences of her own rejection of The Name-of-the-Father. They become the sole partner that allows her to face the deed and relationship with the Other, the Other of sexuality.

Keywords: alcohol, drugs, psychosis, social attachment, imaginary identification, body, sexual identity

⁴⁹ Clinical psychologist-psychoanalyst, e-mail: verigaki@yahoo.gr